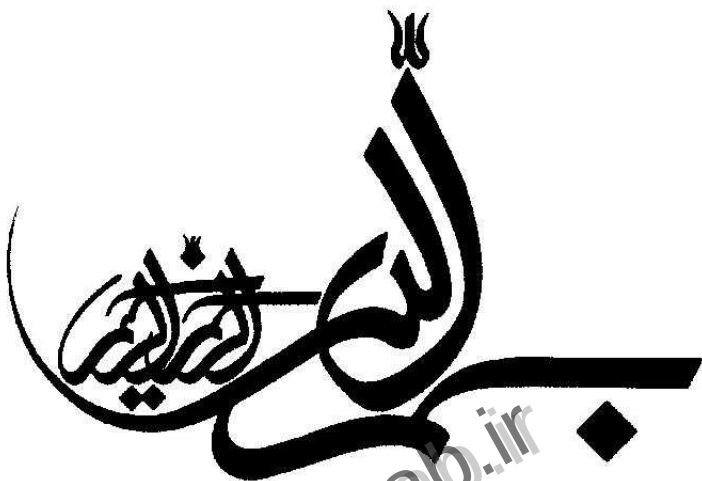

زیباشناسی تشبیه و استعاره از منظر رابطه وجه شبه با طرفین
تشبیه در دوره‌های مختلف شعر

مؤلف:

فریبا جعفرپور سوغانچی

۱۳۹۸

سرشناسه	جعفرپور سوغانچی، فریبا، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	زیباشناسی تشبیه و استعاره از منظر رابطه وجه شبه با طرفین تشبیه در دوره‌های مختلف شعر/مولف فریبا جعفرپور سوغانچی.
مشخصات نشر	تهران: کلیدپژوه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۱۰ص.
شابک	۳۵۰۰۰۰ ریال : 978-622-95065-7-8
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۰۱.
موضوع	تشبیه
موضوع	Simile
موضوع	استعاره در ادبیات
موضوع	Metaphor in literature
رده بندی کنگره	۳۳۶۳ PIR ۱۳۹۸ ج ۷ ص ۵۷
رده بندی دیویی	۴۲/۰۸۸: فا
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۳۰۹۸۵:

زیباشناسی تشبیه و استعاره از منظر رابطه وجه شبه با طرفین تشبیه در دوره‌های مختلف شعر
تألیف: فریبا جعفرپور سوغانچی
ناشر مجوز: تهران، کلیدپژوه
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۶۵-۷-۸
تیراژ: ۱۰ جلد
قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

آدرس: میدان انقلاب، خ آزادی، کوچه مهرناز، ساختمان ۱۱۰، نیم طبقه اول، ۶۶۱۲۲۹۸۵

مسئولیت صحت مطالب و پاسخگویی به شکایات‌های حقوقی و معنوی کتاب بر عهده مولف می باشد.

کلیه حقوق برای مولف محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: بحثی درباره تشبیه و استعاره و متعلقات آنها	۳
فصل دوم: زیباشناسی تشبیه و استعاره در دوره خراسانی	۱۵
فصل سوم: زیباشناسی تشبیه و استعاره در دوره عراقی	۳۵
فصل چهارم: زیباشناسی تشبیه و استعاره در دوره هندی	۵۷
فصل پنجم: زیباشناسی تشبیه و استعاره در دوره مشروطه	۶۹
فصل ششم: زیباشناسی تشبیه و استعاره در دوره معاصر	۸۱
سخن آخر و نتیجه بحث	۹۵
منابع و مآخذ	۱۰۱

مقدمه

شعر فارسی در طول دوره حیات خود فراز و فرودهای فراوانی را پشت سر گذاشته است. فارغ از این که ایرانیان در دوره باستان اشعاری به شکل هجایی سروده‌اند که در کتابها ضبط شده است، قدیمترین شعر عروضی فارسی مربوط به قرن سوم هجری است و پیش از آن شعری با این مشخصات ضبط نشده است. از نخستین شاعرانی که نامشان در تذکره‌ها آمده کمتر اثری باقی مانده است و گاهی ایاتی به طور پراکنده از وصیف سگری که او را اولین شاعر فارسی سرا می‌دانند نقل شده و همچنین از فیروز مشرقی، بسام کورد سیستانی و...

رودکی اولین شاعری است که عروضی در شعر وی تکمیل شده و پدر شعر فارسی خوانده می‌شود با این وجود از وی نیز اشعار کمی باقی مانده و اغلب شعرهایش را حوادث زمانه نابود کرده است. از این دوره به بعد یعنی از اوایل قرن سوم است که شعر در دربارها رواج پیدا می‌کند و شاهان شعر دوست ایرانی در بزم و رزم شاعران را در کنار خود جای داده به شعر آنها نیاز پیدا می‌کنند و در مقابل شاعران نیز از این راه به نوایی رسیده زندگی می‌گذرانند و شاعری مانند رودکی و فرخی سیستانی چنانکه در چهارمقاله نظامی عروضی آمده دارای مال و مکنت فراوان شده‌اند. در این دوره شعر در نهایت سادگی است اما از صور خیال خالی نیست. هنوز واژگان عربی و ترکی در فارسی جا باز نکرده و لغات مهجور فارسی قدیم با همان کاربرد پیشین در شعر دیده می‌شود. در این دوره نگاه شاعران به طبیعت و زیبایی‌های آن مشهود است و صور خیال از طبیعت مایه می‌گیرد و زندگی شاد و مرفه آنها در شعر کاملاً مشهود است. رفته رفته با گذشت زمان دگرگونی‌هایی در اوضاع اجتماعی و سیاسی پدید

می‌آید که بر شعر و محتوا و ساختار آن تاثیر می‌گذارد. در این دوره علوم مذهبی و فلسفی کم کم به شعر راه می‌یابد همچنانکه در شعر خیام و ناصر خسرو آثار تفکر فلسفی مشهود است. البته این درونمایه در شعر خارج از دربار بیشتر تحقق یافته زیرا در بزم و رزم شاهانه چنین محتوایی چندان پسندیده نبوده است. با ورود به قرن پنجم و ششم شکل‌گیری مکتب عرفان، سبک شعر کم کم به سمت درونگرایی و غم و اندوه می‌رود و طبعاً نگاه شاعرانه نیز دچار دگرگونی می‌شود. در این دوره زیبایی طبیعت به نحوی دیگر دیده می‌شود. طبیعت به عنوان افرینش خداوند یادآور خالق و نعمتهای اوست و صور خیال در خدمت بیان احساسات درونی و معنوی قرار می‌گیرد. به این ترتیب می‌توان گفت صور خیال در هر دوره تحت تاثیر عواملی قرار دارد که به روح و درون شاعر و نحوه زندگی وی مربوط می‌شود. در کتاب حاضر کوشش شده با بررسی تشبیه و استعاره در دوره‌های مختلف شعر فارسی، اوضاع وجه شبه را از نظر گاهی متفاوت بررسی کنیم. این دیدگاه که با تلازمی در ادبایت مطرح شده با نام گوتلی معروف شده است و روش آن در متن توضیح داده شده است. برای انجام این تحقیق و رسیدن به نتیجه درست، از هر دوره شاعرانی برگزیده شده و ابیاتی از دیوان اشعارشان که دارای تشبیه و استعاره بوده انتخاب شده و بر اساس جدول گوتلی، مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به مجال اندک این کتاب، ذکر همه ابیات مورد بررسی امکان‌پذیر نبوده، لذا به ذکر چند بیت از هر شاعر اکتفا شده و باقی موارد در نتیجه تحقیق لحاظ شده است. مبنای آماری این کتاب انتخاب صد تشبیه از هر دوره است که شامل دوره‌های: خراسانی، عراقی، هندی، مشروطه و معاصر است.